

להתזדע

ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

פסחים דף קכ

בגדר מצות אכילת מרור

בפסחים דף ק"כ. אמר רבא, מצה בזמן הזה דאורייתא, ומרור דרבנן. ומאי שנא מרור דכתיב 'על מצות ומרורים' בזמן דאיכא פסח יש מרור, ובזמן דליכא פסח ליכא מרור, מצה נמי הא כתיב על מצות ומרורים, מצה מיהדר הדר ביה קרא, 'בערב תאכלו מצת'.. ורב אחא בר יעקב אמר אחר זה ואחד זה דרבנן. אלא הכתיב 'בערב תאכלו מצת', ההיא מיבעי ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה, דסלקא דעתך אמינא כיון דפסח לא אכלי, מצה ומרור נמי לא ניכול, קא משמע לך.. ורבא אמר לך, טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא, דלא גרעי מערל ובן נכר, דתניא 'כל ערל לא יאכל בו', בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור, ואידך כתיב בהאי וכתיב בהאי, וצריכי.

- א -

חיוב אכילת מצה ומרור בזמן המקדש ובזמן הזה

מרור, צריך שיאכל כזית, כי אין אכילה בפחות מכזית.

ובשאגת אריה סי' ק' מפרש דהרא"ש סובר דמצד עיקר מצות אכילת מרור יוצא ידי חובתו בפחות מכזית, כי לשון אכילה שכתוב בתורה במאה"כ 'על מצות ומרורים יאכלוהו', אכילה זו נאמרה על הפסח בלבד ולא על המצה והמרור שעמו, ולכן מצד עיקר החיוב במצות אכילת מרור אין צריך כזית, ומה שצריך לאכול כזית, הוא רק מפני דכיון שבברכה אומר 'על אכילת מרור', לכן צריך לאכול כזית.

אמנם הוא חולק על דברי הרא"ש, וכתב דאין לומר דעיקר מצות אכילת מרור יוצא בפחות מכזית משום דבקרא ד'על מצות ומרורים יאכלוהו' מוסב לשון אכילה רק על הפסח ולא על מצה ומרור, דאם כן תקשה גם על מצות אכילת מצה דמנלן דאכילת מצה צריך כזית, הרי אם לשון אכילה אינו מוסב על המרור אינו מוסב גם על המצה, ואם כן מנלן דמצה צריך כזית.

אמנם בשו"ת אבני נזר או"ח סי' שפ"ג (אות ה' ו') מבאר בטוב טעם דברי הרא"ש, ולדבריו נמצא דיש אכילת מרור שצריך כזית, ויש אכילת מרור שאין צריך כזית. והיינו, דביסוד הדין ודאי גם אכילת מרור צריך כזית כמו כל שאר אכילות שבתורה שאין אכילה בפחות מכזית, אמנם בזמן המקדש שאכילת מרור היתה עם הפסח, אז לא היה צריך לאכול כזית מן המרור עצמו, דכיון שהמרור נאכל כנטפל לפסח, לכן כיון שיש כזית באכילת פסח נחשב כזית זה גם לאכילת מרור.

ולפי זה, בזמן המקדש כשהיה חיוב אכילת מרור מן התורה בלי אכילת הפסח, כמו בערל שאינו אוכל בפסח ואוכל מצה ומרור, או במי שהיה טמא או בדרך רחוקה, כיון שהיה אוכל מרור בלא פסח, ודאי היה צריך לאכול כזית מרור מן התורה, כי אין אכילה פחות מכזית, ודוקא מי שהיה אוכל מרור עם הפסח, היה יוצא במרור פחות מכזית, מאחר שיש שיעור אכילה בהצטרפות עם הפסח.

ומעתה, בימינו שתקנו חכמים מצות אכילת מרור מדרבנן, תקנו המצה וזכר לאכילת מרור שהיו חייבים לאכול בזמן המקדש כשהיו אוכלין אותו בלי פסח, וכשם שהיו חייבים לאכול אז כזית, כך בימינו חייב לאכול מדרבנן כזית מרור.

וזה שכתב הרא"ש דכיון שמברכין על אכילת מרור צריך כזית, דכוונתו הוא להוכיח בדרך ראיה, דכיון שמברכין 'על אכילת מרור' מוכח מזה

כללי הדברים בגמרא / מצות אכילת מרור דאורייתא אם היא בכזית או גם בפחות מכזית / אכילת מרור בכזית כיון שמברכין 'על אכילת מרור' / אם נאמר בתורה לשון אכילה על המרור / שיעור אכילה שיש בפסח מועיל בעד המרור / אכילת מרור לערל וטמא בזמן המקדש

- רא"ש, שאגת אריה, אבני נזר -

א. האמור מדברי הגמרא דבזמן המקדש שהיה נוהג הקרבת הפסח ואכילת הפסח, היתה מצות אכילת מרור נוהגת מן התורה, אבל בזמן הזה שאין מקריבין הפסח, אין מצות מרור נוהגת מן התורה. וזה נדרש מדכתיב 'על מצות ומרורים', ולמדוין מזה דבזמן דאיכא פסח יש מרור, ובזמן דליכא פסח ליכא מרור. ומכל מקום תקנו חכמים גם בימינו מצות אכילת מרור מדרבנן. וכן כתב הרמב"ם בפרק ז' מהל' חמץ ומצה הלכה י"ב דאכילת מרור בימינו אינה מן התורה אלא מדברי סופרים.

ולגבי אכילת מצה נחלקו רבא ורב אחא בר יעקב, דרבא סובר דמצות אכילת מצה נוהגת בזמן הזה מן התורה, וזה נלמד מקרא שאמרה תורה 'בערב תאכלו מצות'. ורב אחא בר יעקב חולק בזה, וסובר דמקרא ד'בערב תאכלו מצות' אין למדין אכילת מצה מן התורה בזמן הזה, כי לדבריו קרא זה בא ללמד חיוב מצה בזמן המקדש לטמא ומי שהיה בדרך רחוקה.

להלכה כתב הרמב"ם בפרק ו' מהל' חמץ ומצה הלכה א' דמצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל חמשה עשר, שנאמר (שמות י"ב) בערב תאכלו מצות, בכל מקום ובכל זמן, ולא תלה אכילה זו בקרבן הפסח, אלא זו מצוה בפני עצמה.

ומפשטות דברי הגמרא מתבאר עוד דמצות אכילת מרור בזמן המקדש היה נוהג מן התורה גם למי שלא עשה את הפסח, שהרי שנינו בברייתא דתניא 'כל ערל לא יאכל בו', בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור, הרי דמצות מרור נוהגת מן התורה בזמן המקדש גם למי שלא עשה את הפסח. והוא הדין דטמא ומי שהיה בדרך רחוקה היה חייב במצה ומרור מן התורה, ודוקא בימינו אין מצות מרור מן התורה משום שהוא זמן דליכא פסח. וכן כתב הרמב"ם בפרק ט' מהלכות קרבן פסח הלכה ח' דערל אינו אוכל מן הפסח, אבל אוכל מצה ומרור.

והנה הרא"ש בפירקין סי' כ"ה מביא מה ששינונו לעיל דף קי"ד: דצריך לאכול כזית מרור בתוך שיעור אכילת פרס, וכתב, דכיון דמברך על אכילת

בפני עצמה, צריך שיהא אכילת כזית. [ואין כוונתו לומר דהסיבה שצריך כזית הוא מפני שמברך עליו, כהבנת השאג"א]. א

דכשתקנו חכמים אכילת מרור בזמן הזה, תקנו מצות אכילת מרור דרבנן למצוה בפני עצמה, שהרי אין אוכלין אותו עם הפסח, וכיון שתקנוה למצוה

- ב -

חיוב אכילת מרור בערל וטמא זמי שהוא בדרך רחוקה

עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים, ומדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה אפילו אין שם קרבן פסח, ע"כ. והרמב"ם בפרק ח' מהלכות קרבן פסח הלכה ב' שכתב דמרור בלא פסח אינו מצוה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו.

וכתב במנחת חינוך מצוה י"ז (אות כ"ז) דמשמע מדבריו אלו דכל עיקר המצוה של אכילת מרור תלויה באכילת הפסח, וכל שמאזיזה סיבה אינו אוכל את הפסח, אינו חייב מן התורה לאכול מרור, וא"כ אין זה תלוי דוקא בזמן הזה, אלא אפילו בזמן הבית לא היה נהוג מצות מרור בלא אכילת הפסח. אכן הוא תמה בזה שהרי הרמב"ם בפ"ט מהל' קרבן פסח ה"ח (הנ"ל) כתב שערל אינו אוכל פסח אבל אוכל מצה ומרור.

ובמנ"ח שם מצדד להוכיח דמקרא ד'בו' למדין שערל חייב גם באכילת מרור, שהרי לרב אחא בר יעקב שסובר דמצוה בזמן הזה הוא רק דרבנן, נמצא דדין המצוה ודין המרור שוין, ששניהם נהגין מן התורה דוקא בזמן המקדש, ובזמן הזה שניהם מדרבנן, ועם כל זה למדין מקרא ד'בו' שערל אע"ג שאינו אוכל פסח אוכל מצה ומרור, ולדידך ודאי שאין הבדל בין מצה ומרור, שהרי בזמן הזה שניהם רק מדרבנן, ואם נתרבה ערל בזמן המקדש לאכילת מצה נתרבה גם לאכילת מרור, ומעתה כמו שלרב אחא בר יעקב למדין מקרא זה דערל חייב באכילת מרור בזמן המקדש מן התורה, מהיכי תיתי לומר דלרבא שסובר דמצוה בזמן הזה הוא מדאורייתא, לא נתרבה ערל בזמן המקדש לאכילת מרור כמו לרב אחא בר יעקב. [אמנם הוא מאריך בזה עוד אם יש לחלק בזה מצד הסברא בין אליבא דרבא ובין אליבא דרב אחא בר יעקב].

ובצל"ח בסוף הספר מביא מבנו הר"ר ישראל ז"ל דבזמן המקדש חייבין ערל וטמא זמי שהיה בדרך רחוקה לאכול מרור מן התורה.

ערל וטמא בזמן המקדש אם חייבין לאכול מרור או לא

- ר"ן, מאירי, רבנו דוד, רש"י, רמב"ם, מנ"ח, צ"ח -

ב. אמנם באמת נחלקו הפוסקים בדבר זה אם בזמן המקדש מי שלא היה אוכל הפסח היה חייב באכילת מרור או לא. כי בחי' הר"ן לעיל דף כ"ה: וכן בחי' המאירי ובחי' רבנו דוד שם כתבו דמה דאי' בגמ' דנלמד מקרא ד'בו' בו אינו אוכל אבל אוכל במצוה ובמרור, זהו רק שיגרא דלישנא דנקט מרור אגב מצוה, כי מרור אינו נהוג מן התורה אלא עם אכילת הפסח בלבד, אבל ערל שאינו אוכל פסח אינו חייב מן התורה לאכול מרור, כשם שבזמן הזה אין מצות מרור נהוגת מן התורה, וזהו רק שיגרא דלישנא דנקט מרור אגב מצוה.

אמנם ברש"י לעיל דף צ"א: (ד"ה ולית) מבואר דלרבי שמעון שסובר דנשים פסח רשות, מכל מקום הן חייבות לאכול מצוה וגם לאכול מרור, דחיוב מצוה בנשים נלמד מקרא ד'לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות', ודרשו שם דמי שיש בבל תאכל חמץ ישנו בקום אוכל מצוה, וכתב רש"י דכשם שחייבות באכילת מצוה כך חייבות באכילת מרור, דסתמא מצוה ומרור בהדי הדדי כתיב, על מצות ומרורים, וכשם שנשים חייבות במצוה כך חייבות במרור. הרי דבזמן הבית יש חיוב מרור מן התורה אפילו לנשים שהן פטורות מהקרבנות הפסח.

ובדברי הרמב"ם יש מבוכה אם בזמן המקדש יש חיוב דאורייתא באכילת מרור, דהנה הרמב"ם בפרק ט' מהלכות קרבן פסח הלכה ח' (הנ"ל) כתב דערל אינו אוכל מן הפסח, אבל אוכל מצוה ומרור.

אמנם הרמב"ם בפרק ז' מהל' חמץ ומצה הלכה י"ב כתב דאכילת מרור אינה מצוה מן התורה בפני עצמה, אלא תלויה היא באכילת הפסח, שמצות

השלמות והוספות

אמנם עדיין יש לתמוה, שהרי הכלל הוא בשיעורי תורה שכל 'מאכל' האמור בתורה שיעורו הוא בכזית, ואפילו כשאנו דבר התלוי באיסור אכילה, או במצות אכילה, שהרי בלאו ד'לא תזבח על חמץ דם זבח' כתב הרמב"ם בפרק א' מהלכות קרבן פסח הלכה ה' דהאיסור הוא כשיש לו 'כזית' חמץ בביתו, וכתב במנחת חינוך מצוה פ"ט (אות ג') דזה משום דכל השיעורין הם בכזית אפילו בלאו שאינו תלוי באכילה, דמאחר דכתיב 'חמץ' היינו כזית חמץ, ומעתה לגבי מרור, מה לי אם כתוב אכילה על המרור או לא, הרי כיון דכתיב 'מרורים' היינו שיעור כזית.

וגם לדרכו של הגר"ח לא תתיישב תמיה זו, דמה לי אם האכילה היא מצוה מצד עצמותה, או שיהא מצוה מצד הפסח, הרי בלאו דשוחט הפסח על החמץ אין בו אכילה כלל, ואפילו הכי תלוי בשיעור אכילה, משום שסתם 'מאכל' האמור בתורה שיעורו בכזית, וא"כ מה שאמרה על מרורים יאכלוהו היינו בכזית אפילו אם אינה מצוה מצד עצמה.

אמנם לפי הכרעת האבני נזר מתיישב הדבר בטוב טעם, כי לפי דבריו מה שמבואר ברא"ש שהיה סברא לומר שאכילת מרור אין צריך כזית הוא דוקא כשאוכלו כנטפל לפסח, שבזה אחשבי' תורה לאכילה אחת עם הפסח, ומה שיש שיעור כזית בבשר הפסח, מועיל להחשב אכילת מרור כאכילת כזית, אע"ג שבהמרור עצמו אין בו כזית, ולכן אה"נ דערל וטמא זמי שהוא בדרך רחוקה שאוכל מרור לעצמו צריך לאכול ממנו כזית, וגם בימינו צריך מן הדין לאכול כזית, ומה שכתב הרא"ש שמברכין על אכילת מרור זה רק כהוכחה שתקנו חכמים אכילת מרור מדרבנן בשיעור כזית כדרך שהיו אוכלין ערל וטמא בזמן המקדש, ולא בפחות מכזית שהיו אוכלין ביחד עם הפסח.

א בחידושי הגר"ח (בסוגיון) מפרש דברי הרא"ש כהבנת השאג"א (הנ"ל) דמה שצריך כזית באכילת מרור אינו מעיקר חיוב המצוה, כי לשון אכילה האמור בתורה אמור על הפסח ולא על המרור, ורק משום שמברכים על אכילת מרור, לכן צריך שיאכל כזית. אלא שהוא מקשה דמה לי דלא כתבה תורה לשון אכילה על המרור, מכל מקום הרי הלכה בכל מקום דאין אכילה פחותה מכזית, ואפילו אם אין כתוב בפירוש לשון אכילה, כמו שמצינו בלאו דאכילת בשר בחלב דאינו עובר אלא בכזית, אע"ג דלא אמרה תורה לשון אכילה, וא"כ אע"ג דלא כתוב אכילה בפירוש, מדוע אין צריך שיעור כזית מרור מעיקר הדין.

וכתב, דהנה בספר המצות להרמב"ם (עשה נ"ו) כתב דאכילת מרור אינו נמנה למצוה בפני עצמה, מפני שאכילת מרור נגרר לאכילת הפסח, כי המרור לא יאכל רק עם הפסח, כמו שאמרה תורה 'על מרורים יאכלוהו', שאין כאן מצוה של אכילת מרור בפני עצמה, כי עיקר המצוה היא אכילת הפסח, ומצד הפסח צריך לאכול עמו מרור.

ומעתה, מה שסובר הרא"ש דכיון דבתורה לא נכתב אכילה על המרור לכן אין צריך כזית, אינו משום דלא נזכר בתורה לשון אכילה על המרור, דמטעם זה בלבד עדיין היה צריך שיעור כזית, שהרי הלכה בכל מקום דאין אכילה פחות מכזית (כנ"ל), אלא הביאור הוא משום דמה שאין אכילה פחותה מכזית אמור דוקא כשהאכילה היא מצוה בפני עצמה, או באיסור אכילה בפני עצמה, אבל במרור שאין אכילתו מצוה בפני עצמה אלא כתנאי במצות אכילת פסח, בזה לא נאמרה הלכה זו דאין אכילה פחותה מכזית, ולכן סובר הרא"ש דאין מרור צריך כזית מעיקר הדין, ולכן גם בימינו מה שיש לאכול כזית הוא רק משום שמברכין על אכילת מרור, עכ"ד.

בית דין מברסלב

התאחדות אגודת ישראל

התאחדות אגודת ישראל
בית דין מברסלב
תל אביב

מברסלב
בית דין מברסלב
תל אביב

מכתב הברכה

מברסלב
בית דין מברסלב
תל אביב

אשר הוא נוקח

ק"מ א"ג

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

אשר הוא נוקח

ק"מ א"ג

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

אשר הוא נוקח...
הוא רבב ונהל ברך שלא יהי הוליוו ברוב קמפי נרואי, קח
למנועו ולמנועו לתוך ולתוספת, וכלן מנולק לכל המוריס
מברסלב

להצטרפות ומנויים: *6291

703

להצטרפות ומנויים: *6291
בית דין מברסלב
תל אביב

או לטל': 02-990-40-01 • בתשלום סמליל של 14 ש"ח לחודש
להצטרפות ומנויים: *6291

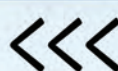
לייגט אריין א ספעציעלע געשמאק אין דעם דף היומי

איערע מסכת פסחים וועט האבן אינגאנצן א אנדערע טעם בע"ה

הערליכע גליונות על הדף • טעגליכע שיעורים יקרים מתוקים מדבש

14

שרייבט אייך שוין איין אין להתוודע פאר די סימבאלישע פרייז פון

אדער 44 פארן באקומען אין פאסט צווי וואכן פריער

רופט און די הנאה וועט געהערן בלויז צו אייך! 02-990-4001